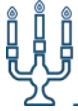

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

ראש השנה - האזינו תשע"ח * 358

נועם הנשמות
פרקי ערגה לשבת קודש

על השולחן
הרב אברהם ישראל פרידמן

מחשבות ברחוב פקיעין - -

מילים של לב ליד המחזור של ראש-השנה תשע"ח

אבל משום-מה כל שנה מחדש תפילת העמידה עצמה מחוללת רעם פנימי בקרבנו. אתה מתחיל להתפלל ברטט, מכון לקרוע שערי-שמיים ב"זכרנו לחיים". הרי כל מגילת ימי השנה נעוצה בשני מילים אלו.

ואז מגיע המפץ: "ובכן תן פחדך", "זיאתיו כל לעבדך". כל-כך לא התכוננתי לזה. זה לא ברשימת הבקשות בפנקס.. ואז, מיד לאחר התפילה אתה פותח כמה ספרי מחשבה ומגלה, כמה בלתי-יאומן, שבכלל מהותו של יום הוא התגלות כבוד ה' בעולם וקידוש שמו בפי כל ברייה. "שתמליכוני עליכם". ואתה מיד מנענע עצמך: אופס, איך כל זה נעלם ממני?

ציור: ר' יעקב קמחי

כשהגעתי לגיל מצוות, וסליחה על הנימה האישית, חגגתי את ה'עלייה לתורה' דווקא בבית כנסת תל-אביבי טיפוסי - בית הכנסת 'בית יעקב צבי' לעולי רומניה שברחוב פקיעין 12 בלב העיר העברית הראשונה.

בבית הכנסת הזה גיליתי את תל-אביב המידלדלת, כאשר ניתן למצוא באזור בעיקר בעלי-תשובה וזקנות דתיות-משהו שמתעקשות לשמר משהו מהחום של ה'אידישע מאמע' של העיירה.

אבל יותר משלמדתי על תל-אביב של מטה, למדתי שמותר להיות אכפתי גם לאנשים שמחוץ לגבולות עיר התורה והחסידות. שמותר לדאוג לגחלת העמומה הזו שלא תכבה, חלילה.

איך מכילים את זה?

ובמה דברים אמורים?

ואולי, אולי באמת נדרשת 'הכנה דרבה' כדי לקלוט שמשו חוץ מהריבוע שלי צריך לעניין אותי. שאני מאוד-מאוד רוצה שכל יהודי ויהודייה במדינה שלנו יטעמו מנועם שבת-קודש ויהיו צמאים אליה.

אולי הגיע הזמן שאבין, כמה וכמה דקות לפני יום ההמלכה, שאכפת לי, מאוד אכפת לי, אם הרכבת דורסת על השבת היקרה והאהובה לאבי-מלכי? שאכפת לי, כשילד מנוכר ברחוב פקיעין במדינת היהודים לא מברך 'שהכל נהיה בדברו'? שכואב לי שמישהו ועוד מישהו מחציפים לאבא שלי? שאכפת לי.

"... וזיאתיו כל לעבדך.. וישמעו רחוקים ויבואו, ויתנו לך כתר מלוכה.."

"... שבת תשובה. שבת עדות נקראת, שבני-ישראל מעידין בו על הבורא יתברך-שמו, ועדים צריכים לשוב בתשובה שיהיו כשרים לעדות, כמו שמזהירים עדי הגט לתשובה.

"ובאמת זה עיקר תכלית איש ישראל - שיהיה עד על הבורא יתברך-שמו. וכפי תיקון מעשיו כך הוא מברר זה העדות. כי כמו שכתבנו כמה פעמים כי זה העדות אינו דווקא בפה, אבל 'אתם עדיי' בעצמכם. וזהו שאמר 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך' - אל תקרי עד (בפתח) אלא עד (בציירה), לשוב אל זה העדות.

"וזה העדות הוא הדעת כמו שכתוב 'אתה הראת לדעת' והוא הדבקות באלוקות שזה תכלית כל המצוות, להתדבק על ידם באלקות.

"וכמו כן להיפוך, שעל ידי עוונות נכרתים מזה הדבקות. ועיקר צריכים לשוב אל מה שנשכח אלקותו יתברך מאתנו.

"ושבת - יום הזכירה הוא, שכל איש ישראל עכ"פ בשבת זוכר בה, וזה נוכל גם בימי המעשה לזכרו. וזה עיקר התשובה."

('שפת אמת' - תרס"א)

לתשומת ליבכם

מהדורת הדפוס
מצטמצמת בקרוב.

לקבלת הגיליון במייל

- שלחו בקשה ל:

abyisrael@gmail.com

"בית כנסת - לא משחק-ילדים" מאמר שני

הגאון הצדיק רבי שלמה וולבה זצ"ל
מנהל רוחני ישיבת 'באר יעקב'

יש להזהיר על כך שלא להביא את הילדים לבית הכנסת בגיל מוקדם מדי. הילד אינו יודע כלל מה קורה בבית הכנסת. הוא אינו מבין את סדר התפילה, אינו קורא בסידור ובוודאי שאינו מתפלל. בבתי הכנסת רואים שהילדים מסתובבים במשך התפילה, הם עצמם אינם מתפללים, ושאר הנוכחים גם-הם לא מצליחים להתפלל כמו שצריך. באופן טבעי הם יסתובבו, ישחקו, יפריעו למבוגרים להתפלל כמו שצריך.

אבל הבעיה העיקרית אינה ההפרעה שהילד גורם לאחרים.

**".. ובראש-השנה
עומדים בזמן תקיעת
שופר, ואפילו צוחקים
כאשר התוקע אינו
מצליח בתקיעתו. לתת
לילדים להסתובב כך
- זה חוסר אחריות"**

הבעיה הגדולה היא החינוך של הילד עצמו. הילד צריך לדעת מרגע שרגליו דורכות בבית הכנסת, שמדובר במקום מיוחד. **כאן צריך להיות מורא מקדש.** יש לתת לו את ההרגשה שכאן אי אפשר לשחק. ואם הוא קטן מידי ואי אפשר לצפות ממנו להתנהגות שמתאימה לבית הכנסת - אין להביא אותו לבית הכנסת. ככל שמאחרים את תחילת הביקור בבית הכנסת, והילד מבין טוב יותר מה נעשה שם - החינוך יהיה יותר טוב, והיחס לבית הכנסת יהיה נכון יותר בהמשך דרכו. אם הילד התחיל להגיע לבית הכנסת מגיל צעיר והוא נהפך אצלו למגרש-משחקים - יהיה קשה מאוד לשנות את ההרגלים שלו ולטעת בו את ההרגשה של מורא מקדש.

לעיתים קרובות רואים מחזות שאינם ראויים. הילדים מסתובבים בקרבת ארון הקודש, על יד הבימה, ובראש-השנה עומדים בזמן תקיעת שופר, ואפילו צוחקים כאשר התוקע אינו מצליח בתקיעתו. לתת לילדים להסתובב כך - זה חוסר אחריות מצד ההורים. זה הרס של כל ה'מורא מקדש' שהיה צריך להיות לילד, ומי יודע אם יהיה אפשר אי-פעם לתקן את הנזק שנגרם.

לפעמים נדמה שהאמא רוצה קצת מנוחה, והאבא לוקח את הילדים לבית הכנסת, כדי שהיא תוכל לנוח קצת. בית הכנסת הוא במקום גן עם גנת. כך וודאי מקלקלים את הילד. נכון שצריך לתת לאמא לנוח, אבל הפתרון לזה אינו נמצא בבית הכנסת.

אם כן מביאים ילד לבית הכנסת - צריך לשמור מכל משמר שלא יקרו הדברים האלה. האבא צריך לשמור את הילד, שלא תזוז ידו מתחת ידו שלו.

ההליכה לבית הכנסת צריכה להיות שכר או פרס עבור הילד. אם הוא היה מספיק טוב, אם הוא הוכיח שהוא מתנה מספיק טוב - אז מסכימים לקחת אותו לבית הכנסת. בצורה זו הערך של בית הכנסת עולה. בית הכנסת אינו נהפך למקום בילוי.

בתפילה צריך להיות נשמה של יהודי. אם מכריחים את הילד להתפלל כהרגל חיצוני, ואולי גם מכים לו כאשר אינו מתפלל, ממאיסים עליו את התפילה. אחר כך, כאשר הוא כבר בחור מבוגר - אין לו שום קשר נפשי עם התפילה, והאשמה רובצת על ראשם של ההורים שהכריחו אותו להתפלל בגיל מוקדם מידי. (מתוך ספר 'זריעה ובניין בחינוך').

"שופר נאה"?

הנה בגמרא בנזיר (ג, ב) שם מונה הגמרא כמה וכמה עניינים שיש בהם עניין של נוי והידור מצווה - לא נזכר עניין "שופר נאה". משמע, אין עניין שיהיה מיזפה ונאה.

בגמרא בראש השנה (כח, א) למדנו כי שופר שהנאהו ליד הפה חוצץ הנוי ולא ניתן לתקוע בו. והקשו ב'אחרונים' מדוע יחצוץ, הלא כלל הוא בידו בהלכות חציצה כי 'כל לנאותו אינו חוצץ' וכאן הייפוי עשוי לנוי השופר.

ובתשובות 'אבני נזר' (סימן תל"ב) העמיד ליישב זאת לאור דברי התוספות הנודעים במסכת מנחות (לב, ב) ולפיהם אין עניין של 'הידור מצווה' במקום שלא נראה לעין, כמו גב הרצועות, שכן כל עניין ההידור הוא למראה עיני האדם, וכשאינו נראה אינו קיים. (בשעתו הרחבנו בזה מן המשנה בביכורים שלכאורה נראה לא כן. ועיינו).

ומעתה - מיישב ה'אבני נזר' - גם בשופר, שבזמן המצווה הפייה מכוסה על ידי פה התוקע, בוודאי שלא יהיה כל עניין בייפוי השופר שכן איש לא רואהו!.

מדבריו יראה אפוא, כי כעיקרון ישנה מצוות נוי בשופר, אלא שבמקום המכוסה שבו לא תהא מצווה זו. ופלא הוא שלא שמענו עד היום שמישהו ייפה שופרו, ונראה שהעולם לא נקט כך. ויש להבין.

ולכאורה יש לומר כאן סברה חדשה אך פשוטה: הנה ברמב"ם הנודע (הלכות שופר פרק א' הלכה א') ניסח מצוות שופר: "מצווה לשמוע שופר". משמע עיקר המצווה בשופר הנה השמיעה. (וכבר האריכו בזה האחרונים למעניתם ומדברי הרמב"ם עצמו בתשובות 'פאר הדור' סימן נ"א. וראה קובץ תורני 'צוהר' חלק י"ג במאמרו של העורך).

ועתה נראה שכאן לא שייך כלל עניין ייפוי והידור המצווה, שכן כל-זה שייך במקום שיש **מעשה מצווה של ממש באמצעות החפץ** וכסוכה לשיבה וספר-תורה לקריאה שאזי יש להגדירו כ'חפץ מצווה', **אך בשופר המצווה היא השמיעה והקול של השופר - דבר שאין בו ממש, שאזי לא שייך להתייחס לשופר כאל 'חפץ מצווה' ועל-כן ממילא גם לא יצטרך ייפוי כחפצי מצווה.** והבן.

שופר של דמעות..

"זה היה בראש השנה לפני שנים מספר", פותח גבי שיינין בסיפורו המצמרר. "כדרכי בכל ראש השנה, הגעתי עם קבוצת בני נוער ושופרות בידני לבית חולים הצרפתי (מנזר 'סנט לואיס' שמול העיר העתיקה) כדי לזכות את החולים ובני משפחותיהם בשמיעת תקיעת שופר. באחד החדרים שכב יהודי יקר, תלמיד חכם גדול. הוא היה מונשם ושרוי בקומה. צל המוות כבר נראה על פניו. לצד אותו 'שכיב מרע' עמד בנו, גם הוא יהודי בר אוריין והתפלל בדמעה את תפילת ראש השנה. ניגשתי אליו והודעתי לו כי הגעתי כדי לתקוע בשופר באוזני החולה.

הבן המסור נבעת מהרעיון ומיהר לבקש ממני לא פחות ולא יותר לעזוב את החדר בלי לתקוע בשופר. ומיד גם הטעים את העילה: "מצבו של אבא כה חמור, אני חושש שקול התקיעה יפריח את שארית חיותו מאפנו..!". בדרך כלל אני קשוב מאוד לבקשות בני משפחות החולים, אך הפעם לא נעתרתי לבקשתו. הסברתי לו כי מצוות היום היא לשמוע קול שופר, וממילא כל עוד יהודי חי - הוא מסוגל לשמוע קול שופר ועלינו להשמיעו ולזכותו בכך. בלבי הוספתי, כי אם ייפטר אותו חולה בדיוק בתקיעת שופר דיינו..

ביקשתי מהבן לברך והתחלתי תוקע. באותו הרגע פרץ הבן בבכי נרגש. נבהלתי למדי; מה קרה לו? זו הרי לא פעם ראשונה שהוא שומע קול שופר בראש השנה. הבן רמז לי על אביו. הבטתי בו וצמרמורת חלפה בי. עיניו של האבא זלגו דמעות! מדובר היה בחולה סופני, השרוי בתרדמת עמוקה, מבלי יכולת להגיב אף לגירויים, אך קול השופר טלטל את נשמתו! הפסקתי נרגש כולי והדמעות פסקו גם-הן.

כאשר התחלתי לתקוע בשנית, שוב נפרץ סכר הדמעות.

*

במהירות יצאתי לפרוזדור, שם הסתובב ד"ר דמיטרי - רופא יהודי העובד במקום. פניתי אליו והזמנתי אותו לראות כיצד אותו חולה דומע בעת תקיעת שופר. הרופא הביט בי במבט מלגלג והפטיר באי אומן מופגן: "אתם הדתיים עם הדמיונות שלכם.. עזוב אותי גבי ואל תטריד אותי בכאלו דברים. אני לא מאמין שזה יכול להיות שחולה מונשם בקומה דומע כאשר אתה תוקע בשופר!".

לא עזבתי אותו, אדרבא. תפסתי אותו בזרועו והכרזתי באוזנו: אינך חייב להאמין, בא וראה במו עיניך את התופעה חסרת הפשר הזאת! הרופא נגרר אחרי לחדרו של אותו יהודי דגול. שוב תקעתי בשופר, והחולה החל מוזיל דמעות. הרופא ניצב המום. הוא הביט בי ובחולה הדומע חליפות והכריז נרגש כולו: "איני מאמין למראה עיניי, אם יש דבר כזה, יש אלוקים בשמים!".

אחרי יום וחצי נפטר אותו יהודי.

בנו סיפר את המעשה המטלטל הזה בלוויה.

(פורסם לפני מספר שבועות במגזין 'יום ליום').

שיר אהבה ודבקות לה'

תפילה נפלאה שכתב מרן רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל על כריכת המחזור שלו לימים נוראים (תחילתה מסליחה והשאר מהמיית-ליבו)

אלוקינו ואלוקי אבותינו	ובכן אפוא
מה לי פה	
אויטיך	בעולם רב המעיקים
קויתך	
מארץ מרחקים	ודבר מה לי
	פה בעמלי
זכרתיך	להנאת גופי ועסקים
שיחרתיך	
קראתיך ממעמקים	אחיל נוראות
	ואוריד דמעות
דרשתיך	כנחל דמעות העשוקים
בקשתיך	
ברחובות ובשוקים	עת אסקור
	ואזכור
אהבתיך	מריי כאחד הריקים
אוויתיך	
כאיל על אפיקים	נא חוס נא
	ולא אמות נא
הנני אני	טרם תקנתי הנזקים
עיני ורצוני	
לך שוכן שחקים	לשוב עזרני
	וחיל אזרני
יצרתי	לילך בדרך צדיקים
וחצבתי	
ותזיתי אתה תקים	שחריתי
	ואחריתי
ותעודתי	וכל ימי לי חקוקים
ועתודתי	
תוציאני ממחשכים	אהבתיך
	וקרבתיך
ותחבקני	מאוויי החזקים
ובך תדבקני	
לחיי עולם מתוקים.	

"ראש השנה - זה לא אוטובוס"

דברים מופלאים שנאמרו לפני מספר שנים על-ידי הרב הגאון רבי מנחם דויטש שליט"א - ר"מ בישיבת 'באר התורה' * פתרון לחניכי הישיבות המתקשים להתמודד עם ה'גזירה' לשהות ליד חותנם בבית מדרש שכונתי צנוע במקום בישיבה הומה ורועשת

לפני זמן-מה הגיע אליי אחד מבני-הישיבה ושאלני: "נו, איך עבר ראש השנה?". סיפרתי לו שהתפללתי בבית כנסת בעיירה טלז-סטון. "נו", שאל, "מתי סיימתם?". "באזור ה-12", השבתי לו.

"טוב, אנחנו בישיבה סיימנו ב-3..", הפטיר.

סיפרתי לו אנקדוטהעל המשגיח רבי גדליה אייזמן זצ"ל. בחור פעם שאל אותו איך היה בתפילה ביום הדין. המשגיח סיפר לו שהתפלל בבית כנסת ליד ביתו והתפילה הסתיימה בשעה 13:30 לערך. "אנחנו", הגיב הבחור בסוג של התלהבות, "סיימנו ב-4..".

רבי גדליה, המשגיח ואיש-הדעת, צינן לו את ההתלהבות: "מבחינתך, זה נראה כאילו אוטובוס יוצא לדין מפה - משיבת, קול תורה, מ'עטרת', מ'באר התורה', והנה אני גם נוסע עם כולם.. לא היא. אתה נמצא לבדך מול בורא עולם, נדון על מעשיך הטובים והרעים במהלך השנה.

"אם אתה עצמך לא תפשפש במעשיך ותשוב למוטב - מה שתהיה תחת 'אווירה' ותסיים ב-4 את התפילה, לא יעזור לך מאום..".

הדברים הללו יכולים לזלף טללי-נחמה על חניכי ישיבות רבים שמתמודדים עם 'גזירה', כביכול, להתפלל בבית מדרש שכונתי בימים הנוראים. "איפה האווירה?" - הם שואלים את עצמם בלב. "היכן מאות האנשים הצפופים ואייה נעלמה לה השאגה של ראש הישיבה ב"אם ילד שעשועים"?

זה הזמן להבין שראש-השנה זה לא אווירה מיוחדת וקולות ברקים וניגונים מרטיטים. זוהי עבודה פנימית. אווירה יכולה אולי לתרום להתרוממות הרוח, אבל היא לא חזות-הכל.

ראש השנה של האימהות..

איך תתמודד האם העבריינה שמרגישה 'סוג ב' כאשר מכורח נזקקת לשמור על הילדים בבית במקום להיות באווירה הנעלית של בית הכנסת? יריעה מאלפת. "כי בתי - בית תפילה"

אמר הגאון רבי לייב לופיאן זצ"ל שאביו הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל היה אומר: "יש 'קבלה' שנשים הנמצאות בבית בימים נוראים ומטפלות בילדים - הן אינן זקוקות לכל התפילות והאווירה הקיימת בבית הכנסת בכדי שתפילותיהן תעלנה מעלה, להן יש צינור ישיר עד כיסא הכבוד - ובכמה מילים שיש להן אפשרות להתפלל, הן מתקרבות לכיסא הכבוד עם כל הציבור שעומד שעות ארוכות ומבקש ומתחנן מאת המלך הקדוש היושב על כיסא רם ונישא!".

בדומה לכך לימד אמר מרן הגאון רבי אהרון יהודה לייב שטיינמן שליט"א באמרו, שאם המטפלת בילדיה ובקושי מצליחה לפתוח את המחזור בימי ראש השנה, אין לה מה לדאוג איזה שנה תבוא לה, שאדרבה - בזכות המצווה שמטפלת בילדיה, תזכה לשנה טובה.

לחתל לשם מצוות 'גידול ילדים'!

כה היה אומר הצדיק הירושלמי רבי אריה לווין זצ"ל לנכדתו: "בעת שאת מחתלת את ילדך, כווני ואמרי: יהי רצון שיהא זה לשם מצוות גידול ילדים".

תחושה רווחת בקרב האימא העבריינה גורסת כי להיות בבית עם הילדים בראש השנה ולטפל בכל צרכיהם - זו ירידת מדרגה. נראה כי הרוממות של הימים הגדולים מצטמצמת למעשים פעוטים, במושכל ראשון. אין חזן רועם, אין בכיות בעזרת-הנשים. זה לא מה שהיה, מתנגבת התחושה ועמה צביטת-לב. ולא-היא, כאמור. תפקידה של האישה מיוחד.

הטיפול בילדי המלך..

בספרו המופלא 'עין לא ראתה' מעלה המחבר, הרב יוסף וייס, את המחשבה המאלפת הבאה: נכון, בימים נוראים נראה כי העיסוק עם צרכי הזאטוטים והשמירה עליהם מרחיק אותנו מהמלכת ה' - עניינו של יום. שהרי אי אפשר לעשות בשעה זו 'תענית-דיבור' ואף אי אפשר לדבר עם הזאטוטים על מהות היום הקדוש. אבל במחשבה שנייה, היא-הנחת: הלא אנו יודעים שאין מלך בלא עם. וכעת, בטיפול בצרכי העוללים - עבדי המלך העתידיים, אנו בעצם שותפים של ממש בהמלכתו על כל הברואים..

כך, ממחיש הרב וייס, יכולה אם יהודייה להרגיע את תחושות הכאב שלבטח מנסרות בליבה על המרחק שלה, אישה העוסקת בהחלפת טיטולים, בגישור בין מתגוששים ובחלוקת ממתקים, לבין אווירת הקדושה הממלאת את בית הכנסת בעוד היא נזכרת בשיחה ששמעה על רוממות הימים, ולה אין כמעט רגע של פנאי לדבר על אלוהיה.